

4.3. Ekonomická aktivita

Zaměstnanost patří k pravidelně sledovaným hospodářským faktorům, který výrazně ovlivňuje jak sociální oblast a strukturu života v kraji, tak zejména ekonomický stav a perspektivu rozvoje regionu. Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS) je základním zdrojem informací o trhu práce. **Ekonomicky aktivní obyvatelstvo (pracovní síla)** jsou osoby patnáctileté a starší, které splňují požadavky na zařazení mezi zaměstnané a nezaměstnané. V kraji tvoří méně než polovinu obyvatelstva. Celorepublikový trend, snižování populace a její stárnutí má za následek úbytek dětské složky populace ve prospěch obyvatel 15 letých a starších, a je patrný i v našem kraji.

Z tohoto pohledu zaujme pokles počtu ekonomicky aktivních v kraji v letech 2000 - 2004 o 4,3 %, s průměrným ročním poklesem 1,1 %. Pracovní síla v Královéhradeckém kraji tak doznala v tomto období spolu s Karlovarským krajem největší úbytek v republice, v České republice jako celku byl za toto období pokles jednoprocenní. Souvisí to s úbytkem obyvatelstva celkem a s nárůstem počtu ekonomicky neaktivních obyvatel. Ekonomicky aktivní ženy tvořily z disponibilní pracovní síly 44 % a jejich podíl byl v letech 2000 - 2004 konstantní a odpovídal celorepublikovému podílu. Celkový počet ekonomicky neaktivních obyvatel, tj. důchodců, studentů a dětí do 14 let a ostatních vzrostl v letech 2000 - 2004 o cca 7 tisíc osob na téměř 278 tisíc. Struktura ekonomicky neaktivních obyvatel se zásadně nezměnila, nejvíce z nich je důchodců (téměř každý druhý) a dětí do 14 let.

Tab. 4.3.1 Ekonomická aktivita (VŠPS)

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/2000	průměrná roční
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem (tis. osob)	460,0	461,0	461,7	463,0	463,7	0,8	0,2
v tom:							
ekonomicky aktivní	280,7	277,6	275,3	273,4	268,7	-4,3	-1,1
v tom:							
zaměstnaní v NH	263,5	260,6	263,8	257,4	251,0	-4,8	-1,2
nezaměstnaní	17,1	16,9	11,5	16,0	17,7	3,2	0,8
ekonomicky neaktivní	179,3	183,4	186,4	189,6	195,0	8,8	2,1
Míra ekonomické aktivity celkem (%)	61,0	60,2	59,6	59,0	57,9	¹⁾ -3,1	x
z toho ve věku:							
15 - 19 let	13,4	10,3	5,0	8,8	7,5	¹⁾ -5,9	x
20 - 24 let	73,6	65,9	66,6	63,8	57,2	¹⁾ -16,4	x
35 - 39 let	91,7	93,5	92,5	92,5	92,8	¹⁾ 1,1	x
45 - 49 let	94,0	95,0	94,8	91,8	92,4	¹⁾ -1,5	x
60 - 64 let	20,9	19,9	25,8	25,6	22,6	¹⁾ 1,7	x
v tom podle vzdělání:							
základní a bez vzdělání	22,4	22,4	20,8	19,1	17,4	¹⁾ -5,1	x
střední bez maturity	71,0	70,1	66,9	66,0	65,0	¹⁾ -6,0	x
střední s maturitou	72,2	70,9	70,9	69,1	67,7	¹⁾ -4,4	x
vysokoškolské	83,5	82,3	77,8	82,4	81,0	¹⁾ -2,5	x
Obecná míra nezaměstnanosti (%)	6,1	6,1	4,2	5,8	6,6	¹⁾ 0,5	x
z toho ženy	7,5	8,9	5,7	8,1	8,6	¹⁾ 1,1	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

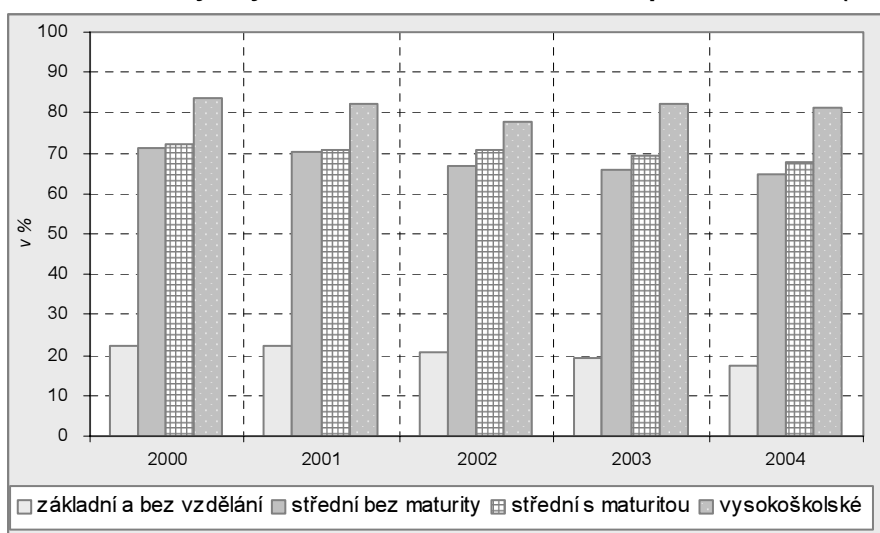
Vlivem poklesu počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva došlo i k negativnímu vývoji dalšího ukazatele – **míry ekonomické aktivity**. Ta vyjadřuje podíl pracovní síly na počtu všech osob starších 15 let a ve sledovaném období 2000 - 2004 došlo k jejímu snížení o více než 3 procentní body na necelých 58 %, což náš kraj řadí na třetí místo v rámci České republiky s nejnižší mírou ekonomické aktivity. Příčinou je stárnutí populace. Spolu s prodlužující se střední délkou života a nízkou porodností se potenciální zdroje pracovních sil postupně snižují. Největší úbytek nastal ve věkové skupině 20-24 let a 15-19 let, ale pokračuje i ve věkové skupině 25-29 let. To souvisí se snahou mladých lidí dnes co nejdéle studovat, dosáhnout co nejvyššího vzdělání a to preferují před nástupem do zaměstnání a možností se dříve ekonomicky

osamostatnit. Vzhledem k tomu, že naše republika má nižší procento vysokoškolsky vzdělaných lidí než je průměr v EU, je žádoucí, aby mladí lidé co nejvíce studovali. V našem kraji je podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí na populaci 15leté a starší, dle údajů ze SLDB 2001, jen 7,5 procenta, což je o 2,4 procentní body méně než je průměr v České republice. Míra ekonomické aktivity klesá také na druhé straně spektra věkové struktury, tj. u obyvatel 65-letých a starších, což souvisí s horšími pracovními příležitostmi, ale i nárůstem důchodů. Jestliže v roce 2000 připadlo na 1 000 seniorů 56 ekonomicky aktivních, v roce 2004 to bylo pouze 35. V ostatních věkových skupinách se míra ekonomické aktivity výrazně neměnila, za zmínku stojí jen nárůst u věkové skupiny v těsně předdůchodovém věku (55-59 let) o 3,5 procentního bodu a svědčí to zřejmě o snaze obyvatelstva se finančně zabezpečit na nadcházející důchodový věk. Nejvyšší ekonomická aktivita je u obyvatel ve věku 35-49 let a pohybuje se okolo 92 %. Z hlediska vzdělání míra ekonomické aktivity klesá s klesajícím stupněm vzdělání. U vysokoškoláků se pohybuje přes 80 %, u středoškoláků pod 70 % a u obyvatel se základním vzděláním pod 18 %. To souvisí s úbytkem populace pouze se základním vzděláním a bez vzdělání a jejich přesunem do vyšších věkových skupin, případně do kategorie důchodců, tedy ekonomicky neaktivních. Vývoj míry ekonomické aktivity podle věkových skupin i vzdělání v kraji je vcelku shodný s jejím vývojem v celé České republice.

Ve sledovaném období 2000 - 2004 ubylo v České republice cca 25 tisíc zaměstnaných v národním hospodářství, tj. osob s jediným nebo hlavním zaměstnáním (zahrnujícím i ozbrojené složky). V našem kraji byl tento úbytek nejvýraznější ze všech krajů a představoval 12,5 tisíce osob. V roce 2004 klesl **počet zaměstnaných v národním hospodářství** na historicky nejnižší úroveň za posledních 12 let a sice na 251 tisíc, tj. o 6,4 tisíc zaměstnaných méně než v předchozím roce. Druhé, případně další zaměstnání, mělo v kraji cca 9 tisíc osob, tj. 3,3 % z disponibilní pracovní síly, (v České republice je to 2,3 %).

Z hlediska odvětví národního hospodářství pracuje stále nejvíce zaměstnaných (necelá třetina) ve zpracovatelském průmyslu, ale ve sledovaném období došlo k jejich úbytku až o 10 tisíc osob. Významné snížení počtu zaměstnaných vykázalo také zemědělství, v letech 2000 - 2004 o 3 tisíce osob, nejradikálnější pokles nastal v roce 2001 o 5,6 tisíc osob, od tohoto roku počet zaměstnaných v tomto odvětví opět pomalu a mírně narůstá. Významný pokles zaměstnaných doznalo i odvětví vzdělávání, proti roku 2000 došlo ke snížení o 2,6 tisíc osob, meziroční tempo úbytku zaměstnaných v tomto odvětví bylo dvakrát rychlejší než v celé republice. Absolutně i relativně největší nárůst zaměstnaných byl ve stavebnictví (o 4 tisíce osob), přičemž v České republice došlo naopak k poklesu zaměstnaných v tomto odvětví (o 3,4 tisíce osob). Druhý nejvyšší nárůst zaměstnaných ve sledovaném pětiletém období doznalo odvětví obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží (o 3,3 tisíce osob). V roce 2003 zaměstnávalo toto odvětví téměř 40 tisíc osob, v roce 2004 došlo k poklesu na 33,7 tisíc osob.

Graf 8 Míra ekonomické aktivity obyvatelstva ve věku 15 a více let podle vzdělání (VŠPS)

Kraj má nadprůměrný podíl zaměstnaných jak v priméru tak v sekundéru, naopak v terciéru zaměstnanost za průměrem republiky mírně zaostává. Vzhledem k vývoji v letech 2000 - 2004, kdy došlo k největšímu úbytku zaměstnaných v sekundéru a priméru, se struktura zaměstnanosti podle sektorů v kraji stále více přibližuje republikovému průměru.

Klasifikace postavení v zaměstnání CZ-ICSE byla vypracována na bázi revidované Mezinárodní klasifikace a my vycházíme z dat přepočtených podle stavu obyvatelstva z definitivních výsledků SLDB

2001. Z hlediska postavení v zaměstnání tvořili drtivou většinu zaměstnanci (přes 80 %), více než desetina byli pracující na vlastní účet a zbytek tvořili zaměstnavatelé, pomáhající rodinní příslušníci a členové produkčních družstev. Postavení v zaměstnání v našem kraji se nijak neliší od republikového průměru. Podobně shodná s republikovou strukturou je i **struktura zaměstnaných podle klasifikace zaměstnání (KZAM)**. Nejpočetnější skupinu tvořili techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci (více než 20 %) a další pětinu řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři.

Tab. 4.3.2 Struktura zaměstnanosti podle sektorů (VŠPS)

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Zaměstnaní celkem (tis. osob)	263,5	260,6	263,8	257,4	251,0	-12,5
v tom v sektoru (%):						
primárním	7,4	5,4	5,6	5,5	6,1	¹⁾ -1,3
sekundárním	40,3	43,6	43,2	38,3	39,5	¹⁾ -0,8
terciárním	52,2	51,0	51,2	56,2	54,4	¹⁾ 2,2

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Průměrné mzdy zaměstnanců jsou zpracovány v podnikatelské sféře za ekonomické subjekty s 20 a více zaměstnanci, v peněžnictví, pojišťovnictví a nepodnikatelské sféře bez ohledu na počet zaměstnanců. Územní třídění je provedeno podle okresu sídla vykazujícího ekonomického subjektu – tzv. podnikovou metodou. Všichni zaměstnanci jsou zařazeni podle odvětví (OKEČ) převažující činnosti.

Výsledky dosažených **průměrných mezd** našeho kraje a okresů potvrzují dlouhodobější poznatek, že v našem kraji jsou nižší než průměrné mzdy našeho státu. Čtyři z pěti okresů Královéhradeckého kraje se nacházejí až v druhé polovině pořadí okresů České republiky dle výše průměrné mzdy zaměstnance. To je mimo jiné i důsledek výrazného zastoupení některých zpracovatelských oborů (např. textilní a oděvní průmysl, dřevařský průmysl) ve srovnání s jinými atraktivnějšími obory z pohledu mezd. Pouze jediný okres v našem kraji, Hradec Králové, se řadí do první dvacítky okresů s nejvyšší mzdou v rámci republiky. Průměrná měsíční mzda ČR (18 035 Kč) je výrazně ovlivněna vysokou zaměstnaneckou mzdou v Hl.m. Praze, která v roce 2004 byla téměř o 25 % (tj. o 4 402 Kč) vyšší než republikový průměr.

Mzdová úroveň byla v roce 2004 v našem kraji podprůměrná, dosahovala pouze 87,8 % celostátní. Tato situace je jistě ovlivněna i ne zcela pozitivním vývojem na trhu práce (úbytek disponibilní pracovní síly, pokles počtu zaměstnaných v národním hospodářství). Mzdové rozdíly se prohlubují jak mezi odvětvími tak mezi regiony.

Tab. 4.3.3 Průměrné mzdy podle okresů ¹⁾

	Průměrný evidenční počet zaměstnanců v roce 2004 (fyz. osoby)	Průměrná měsíční mzda zaměstnance (Kč)		Změna v %		Rozdíl oproti průměru			
				2004/2000	průměrná roční	kraje (%)		ČR (%)	
		2000	2004			2000	2004	2000	2004
Česká republika	3 198 854	13 614	18 035	32,5	7,3	x	x	x	x
Královéhradecký kraj	143 415	11 945	15 732	31,7	7,1	x	x	-12,3	-12,8
Hradec Králové	51 127	12 570	16 853	34,1	7,6	5,2	7,1	-7,7	-6,6
Jičín	17 440	11 342	15 317	35,0	7,8	-5,0	-2,6	-16,7	-15,1
Náchod	27 929	11 297	14 565	28,9	6,6	-5,4	-7,4	-17,0	-19,2
Rychnov n. Kn.	16 583	11 601	15 500	33,6	7,5	-2,9	-1,5	-14,8	-14,1
Trutnov	30 335	12 025	15 283	27,1	6,2	0,7	-2,9	-11,7	-15,3

¹⁾ subjekty se sídlem na území (bez podniků do 20 zaměstnanců)

O zvyšující se diferenciaci mezd mezi okresy v kraji svědčí i variační rozpětí průměrné mzdy, které vzrostlo z 1 273 Kč v roce 2000 na 2 288 Kč v roce 2004. Největší mzdový nárůst v pětiletém období zaznamenali zaměstnanci v okrese Jičín (o 3 975 Kč) naopak nejmaleji rostla mzda v okrese Trutnov. Nejnížší mzda v kraji byla zjištěna v okrese Náchod (14 565 Kč) a byla téměř o pětinu nižší než průměr v České republice.

Také variabilita mezd podle odvětví byla značná. Absolutně nejnížší mzdová hladina byla zjištěna v pohostinství a ubytování (11 760 Kč), v ostatních službách (13 323 Kč) a zemědělství (14 351 Kč). Naopak nejlépe placeni byli zaměstnanci v peněžnictví a pojišťovnictví (18 944 Kč) a činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu, podnikatelské činnosti (18 528 Kč). Pokud jde o mzdový vývoj v jednotlivých odvětvích v letech

2000 - 2004 největší nárůst zaznamenalo vzdělávání a zdravotnictví (okolo 45 %). Největší pokles naopak nastal v peněžnictví a pojišťovnictví (o 37,2 %).

Levná pracovní síla představuje na jedné straně pobídkový faktor pro investory, na druhé straně má relativně nízká kupní síla negativní efekty na sféru obchodu a služeb.

Dojíždka obyvatelstva do zaměstnání představuje významný sociální jev, jehož rozsah, vzdálenosti, směry a formy reflektují ekonomickou strukturu daného regionu. Odpovídají dosaženému stupni koncentrace obyvatel (resp. sídelní rozdrobenosti) a rozmístění pracovních příležitostí. Český statistický úřad sleduje pracovní dojíždku prostřednictvím pravidelných populačních censů a dílčí údaje o dojíždce se zjišťují v rámci pravidelných čtvrtletních výběrových šetření pracovních sil. Vzhledem k výběrovému charakteru zjišťování je však možno použít těchto údajů k podrobné regionální analýze značně omezeně. Dojíždka za prací je pojímána ze dvou aspektů: cesta do zaměstnání z hlediska obce pracoviště je dojíždkou, cesta do zaměstnání z hlediska obce trvalého bydliště je vyjíždkou. Obecně jsou tyto pojmy totožné, protože úhrn dojíždky a úhrn vyjíždky se celostátně rovná. V konkrétních územních celcích se však musí oba pojmy odlišovat, takže uváděné údaje jsou vždy pojmově specifikovány, zda jde o počty dojíždějících nebo vyjíždějících osob.

Mimo obec svého trvalého bydliště vyjíždělo za prací v kraji necelých 40 % zaměstnaných, z toho 60 % tvořili muži. Naprostá většina vyjížděk z obce za prací probíhala uvnitř ČR (99,2 %). Téměř tři čtvrtiny všech vyjíždějících směřovali za prací do obce v rámci okresu. Vlivem nárůstu nezaměstnanosti v místě bydliště a blízkém okolí a v neposlední řadě z důvodu vyšších výdělků jsou lidé stále častěji ochotni vyjíždět do zaměstnání i do jiného okresu v rámci kraje (necelá osmina) a také do jiných krajů (jedna sedmina). Převážnou část vyjíždějících za prací mimo okres trvalého bydliště tvořili obyvatelé okresů sousedících s velkými městy, v kraji to byla blízkost především krajského města Hradce Králové. Nejvyšší podíl vyjíždky do jiného okresu kraje byl zjištěn v okrese Rychnov nad Kněžnou, do jiného kraje z okresu Jičín a Hradec Králové.

Významným rysem dojíždky za prací je existence poměrně malého počtu sídel, do kterých se koncentruje převážná část dojíždky, která je ovlivněna pracovními příležitostmi. Z celkového počtu dojíždějících za prací v kraji tvořili muži 60 %. Nejintenzivněji probíhal pohyb obyvatelstva za prací uvnitř okresu, tvořil 73,7 % celkové dojíždky, dojíždka z jiného okresu tvořila 12,5 %, z jiného kraje 13,8 %. Rozdíly v dojíždce do zaměstnání mezi okresy kraje, ale i mezi kraji, vyplývají z rozdílů v ekonomickém charakteru oblastí. Okresy se silnou koncentrací pracovních příležitostí a velká města mají převahu dojíždky. Do okresu Hradec Králové v rámci meziokresní dojíždky dojíždělo téměř 44 % všech dojíždějících v území kraje, nejvíce pak ze sousedních okresů Rychnov nad Kněžnou a Jičín, ale také z okresu Náchod. Významnou část dojíždějících za prací z jiného kraje tvořily osoby ze sousedních krajů – Pardubického (z okresu Pardubice do okresu Hradec Králové a z okresu Ústí nad Orlicí do okresů Rychnov nad Kněžnou a Hradec Králové) a Libereckého (z okresu Semily do okresů Trutnov a Jičín).

Tab. 4.3.4 Dojíždka za prací podle okresů

	Dojíždějící do obce			Vyjíždějící z obce			Rozdíl dojíždějící - vyjíždějící		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Královéhradecký kraj	98 824	58 600	40 224	101 175	60 561	40 614	-2 351	-1 961	-390
Hradec Králové	27 627	16 476	11 151	22 902	13 718	9 184	4 725	2 758	1 967
Jičín	13 629	8 033	5 596	16 950	10 213	6 737	-3 321	-2 180	-1 141
Náchod	20 079	11 524	8 555	21 905	12 893	9 012	-1 826	-1 369	-457
Rychnov n. Kn.	15 896	9 886	6 010	18 440	11 214	7 226	-2 544	-1 328	-1 216
Trutnov	21 593	12 681	8 912	20 978	12 523	8 455	615	158	457

Saldo dojíždky v kraji je záporné tzn. počet vyjíždějících osob z obce převyšoval počet osob dojíždějících do obce o 2 351 osob. Pouze ve dvou okresech z pěti (Hradec Králové a Trutnov) je saldo dojíždky kladné díky pracovním příležitostem v krajském městě a cestovnímu ruchu na Trutnovsku. Z bilance dojíždky a vyjíždky za prací jednoznačně vyplynulo mimořádné postavení krajského města Hradec Králové, který se svým kladným saldem řadí na 8. místo mezi městy v celé České republice. Dalšími významnými centry dojíždky za prací v kraji jsou města Jičín, Náchod, Trutnov a Vrchlabí.

Podíl osob vyjíždějících za prací na celkovém počtu zaměstnaných osoby vyjadřuje **intenzitu vyjíždky** za prací. Celkově je podíl vyjíždějících za prací v kraji o 2,3 procentního bodu nad celostátním průměrem, z hlediska krajů patříme na střed. V rámci kraje jsou patrné velké územní rozdíly v intenzitě vyjíždky. V okrese Rychnov nad Kněžnou byla intenzita vyjíždky za prací o téměř 20 procentních bodů vyšší než v okrese Hradec Králové, kde byla intenzita v kraji nejnižší.

Tab. 4.3.5 Intenzita vyjížděky a obsazená pracovní místa podle okresů

	Podíl vyjíždějících zaměstnaných osob z obce bydliště (%)			Obsazená pracovní místa			Obsazená pracovní místa na 1 000 zaměstnaných ¹⁾		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Královéhradecký kraj	38,8	42,3	34,6	258 251	141 347	116 904	991	986	997
Hradec Králové	30,0	33,1	26,3	81 129	44 215	36 914	1 062	1 067	1 056
Jičín	45,8	49,3	41,3	33 693	18 528	15 165	910	895	930
Náchod	41,6	44,4	38,2	50 807	27 644	23 163	965	953	981
Rychnov n. Kn.	49,9	53,6	45,0	34 420	19 581	14 839	931	936	924
Trutnov	36,3	39,9	31,9	58 202	31 379	26 823	1 011	1 005	1 017

¹⁾ bydlících na příslušném území

Intenzita vyjížděky mužů je vyšší než u žen, v okresech Rychnov nad Kněžnou a Jičín přesahuje (resp. téměř dosahuje) 50 %. U žen je vysoká intenzita vyjížděky do zaměstnání v okresech Rychnov nad Kněžnou (10,4 bodu nad průměrem kraje) a v okrese Jičín (6,7 procentního bodu nad průměrem kraje).

Ukazatel obsazená pracovní místa na 1 000 zaměstnaných nabývá hodnot větších než 1 000 na území s kladným saldem a menší než 1 000 se záporným saldem, tzn. města se zjištěným údajem nižším než 1 000 nabízejí pracovní příležitosti pouze části obyvatel, část jich musí hledat práci mimo město. Z hlediska 15 obcí s rozšířenou působností v kraji pouze ve čtyřech z nich (ORP Vrchlabí, ORP Hradec Králové, ORP Rychnov nad Kněžnou a ORP Náchod) dosáhl tento ukazatel hodnoty více než 1 000. Ze 24 obcí (center dojížděky v kraji) nabývaly nejvyšších hodnot tohoto ukazatele obce Kvasiny (3 161), Špindlerův Mlýn (3 018), Jičín (1 408) a Velké Poříčí (1 314).

Vývoj nezaměstnanosti v Královéhradeckém kraji od roku 2000 není bilancí příznivou, neboť všechny ukazatele spojené s nezaměstnaností vykázaly zhoršení. Na druhou stranu je třeba uvést, že ve srovnání s ostatními kraji republiky a průměrem za ČR, je situace s nezaměstnaností v kraji spíše příznivá. **Míra nezaměstnanosti** v roce 2004 zjištěná na základě evidence úřadů práce řadí náš kraj podle staré i nové metodiky na 5. místo ze 14 krajů s nejnižší nezaměstnaností. V roce 2000 patřila našemu kraji dokonce třetí příčka mezi kraji. K 1. 7. 2004 došlo ke změně metodiky výpočtu registrované míry nezaměstnanosti, která spočívá v odlišném zahrnování některých skupin osob jak do čitatele tak do jmenovatele. Podle původní metodiky byla registrovaná míra nezaměstnanosti počítána jako podíl, vyjádřený v procentech, kde v čitateli je počet neumístěných uchazečů o zaměstnání a ve jmenovateli disponibilní pracovní síla (tj. zaměstnaní z VŠPS+neumístění uchazeči). Podle nové metodiky je registrovaná míra nezaměstnanosti podíl, vyjádřený v procentech, kde v čitateli je počet dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání a ve jmenovateli součet zaměstnaných z VŠPS, počtu pracujících cizinců podle evidence MPSV a MPO a počtu dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání.

Tab. 4.3.6 Nezaměstnanost k 13.12.

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Uchazeči o zaměstnání celkem	16 644	17 433	20 497	22 146	22 526	35,3	7,9
z toho:							
ženy	8 493	8 827	10 470	11 317	11 488	35,3	7,8
občané se zdravotním postižením	2 638	2 548	2 866	3 259	3 422	29,7	6,7
absolventi a mladiství	2 053	2 152	2 369	2 322	2 188	6,6	1,6
Uchazeči o zaměstnání pobírající příspěvek v nezaměstnanosti	7 008	8 298	9 747	9 658	7 407	5,7	1,4
Míra registrované nezaměstnanosti (%) ¹⁾	5,89	6,30	7,30	7,89	8,28	²⁾ 2,4	x
Volná pracovní místa celkem	5 031	3 950	2 764	2 298	2 075	-58,8	-19,9
z toho pro občany se zdravotním postižením	118	73	36	39	36	-69,5	-25,7
Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	3,3	4,4	7,4	9,6	10,9	228,1	34,6

¹⁾ podle metodiky platné do 30. 6. 2004

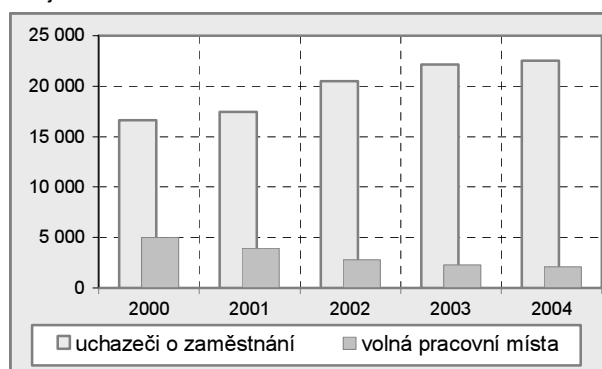
²⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Problematika zvyšující se míry nezaměstnanosti v našem kraji spočívá v tom, že řada tradičních podniků byla v 90. letech transformována na menší podniky, které později zkrachovaly nebo podstatně snížily počet zaměstnanců a nově vytvořená pracovní místa mezeru na pracovním trhu nepokryla. Zvyšování počtu lidí bez práce v ekonomice znamená nejen nižší kupní sílu těch, kteří o práci přišli, ale také nižší ochotu utrácet ze strany těch, jimž riziko ztráty zaměstnání hrozí. Dále tu je ekonomický tlak na růst produktivity práce, který zvyšuje nároky na kvalifikaci stávajících i nově přijímaných zaměstnanců. Svou roli hraje obtížnost časově náročného dojíždění za prací, které je umocněno téměř nemožností se za prací stěhovat v důsledku nedostatečně fungujícího trhu s byty.

Zatímco v roce 2000 činila registrovaná míra nezaměstnanosti v kraji 5,9 %, v roce 2004 to bylo již 8,3 %, tj. 2 procentní body pod celorepublikovým průměrem. Podle nové metodiky zjistilo MPSV registrovanou míru nezaměstnanosti v roce 2004 v našem kraji 7,7 %, což bylo 1,8 procentního bodu pod průměrem republiky. Do evidence úřadů práce se přihlásilo na konci roku 2004 oproti roku 2000 o 5,9 tisíc osob více, (tj. o celou třetinu).

Graf 9 Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa

Zdroj: MPSV

Mírně se snížil podíl **dlouhodobě nezaměstnaných** (více než 6 měsíců) na celkovém počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání, v roce 2004 to bylo v kraji 10 702 osob, tj. 47,5 %. Nejvíce uchazečů bylo registrováno kratší dobu než 3 měsíce (okolo 30 %) a od 3 do 6 měsíců (okolo 20 %). Na druhé straně podíl uchazečů nezaměstnaných déle než 24 měsíce se zvýšil ve sledovaném pětiletém období a dosahuje v našem kraji šestin. Podíl nezaměstnaných, kterým byla vyplácena podpora v nezaměstnanosti, se v letech 2000 - 2003 pohyboval nad 40 %, v roce 2004 klesl na necelou třetinu.

Nezaměstnané ženy se stabilně podílejí na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání o málo více než polovinou. Vzrůst počtu uchazeček o zaměstnání kopíruje nepříznivý vývoj počtu registrovaných nezaměstnaných celkem, kde nárůst v letech 2000 – 2004 představoval 35,3 %. O mnoho lépe na tom nebyli ani občané se změněnou pracovní schopností. **Absolventů škol** byla mezi uchazeči desetina a jejich podíl na celkovém počtu uchazečů se ve sledovaném období snižoval. Výrazně pomalejší nárůst nezaměstnaných absolventů škol ve sledovaném období svědčí o tom, že úřady práce v našem kraji zřejmě využívají vládního programu, který umožňuje absolventy v novém zaměstnání dva roky dotovat.

Nejpočetněji zastoupené věkové skupiny uchazečů o zaměstnání jsou osoby ve věku 25-34 let a 45-54 let, kdy každá tvoří téměř čtvrtinu ze všech uchazečů o zaměstnání. Kvalifikační struktura uchazečů o zaměstnání je v přímé úměře s výší vzdělání. Vysokoškolsky vzdělaní lidé tvoří nejmenší podíl (necelá 3 %) naopak osoby se středním vzděláním bez maturity a vyučení, okolo 45 % z uchazečů o zaměstnání.

Alarmující je fakt, že v kraji ubylo téměř 3000 volných pracovních míst, úbytek proti roku 2000 je téměř 60 %. Ještě větší pokles volných míst byl pro občany se zdravotním postižením (téměř 70 %). Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo tak dramaticky vzrostl od roku 2000 o téměř 230 % v kraji, tj. nejvíce ze všech krajů a desetinásobně proti průměru za Českou republiku, na 10,9 osob. Podobně i v jednotlivých okresech kraje byl nárůst uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo více než 200 %. Tato situace nutně volá po potřebě nových investic v kraji, vytváření nových pracovních příležitostí, aby byla zachována alespoň stávající výše nezaměstnanosti a ta se nezačala dramaticky zvyšovat.

Tab. 4.3.7 Registrovaná míra nezaměstnanosti k 31.12. podle okresů

(podle metodiky platné do 30. 6. 2004)

	v %					
	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000 v bodech
Česká republika	8,8	8,9	9,8	10,3	10,3	1,5
Královéhradecký kraj	5,9	6,3	7,3	7,9	8,3	2,4
Hradec Králové	6,5	6,1	6,5	6,9	7,2	0,7
Jičín	5,8	6,0	8,0	8,7	10,2	4,4
Náchod	5,3	5,8	6,7	7,6	8,4	3,1
Rychnov n. Kn.	5,0	5,6	6,0	6,8	7,3	2,2
Trutnov	6,1	7,6	9,3	9,7	9,2	3,1

Nezaměstnanost v jednotlivých regionech kraje byla značně rozdílná. Za stabilizovanou, ale ne zcela bez problémů lze pokládat situaci v nezaměstnanosti v okresech Hradec Králové a Rychnov nad Kněžnou. V okrese Hradec Králové se počty uchazečů o zaměstnání nijak dramaticky nezvýšily díky pracovním příležitostem, které se soustřeďují do krajského města a příměstských lokalit. Pracovní místa v obchodě, školství, státní správě, zdravotnictví a službách výrazně napomáhají stabilizaci situace s pracovními příležitostmi. Díky automobilovému závodu v Kvasinách, se drží nezaměstnanost také v okrese Rychnov nad Kněžnou na druhé nejnížší úrovni v kraji. Další volná pracovní místa jsou ale silně omezena, na jedno volné tak připadá v okrese 18 uchazečů o zaměstnání, což je nejvíce v kraji. Nezaměstnaností jsou v kraji nejvíce postiženy okresy Jičín a Trutnov. V jičínském okrese rostla nezaměstnanost ve sledovaném období nejrychleji, o 4,4 procentní body v letech 2000 - 2004, na jedno volné pracovní místo připadlo 13,5 uchazečů, což byl druhý nejvyšší počet v kraji. V okrese Trutnov přibýlo nejvíce uchazečů o zaměstnání ve sledovaném pětiletém období (1 604), tj. více než čtvrtina z celkového přírůstku ve sledovaném období v kraji. Oba okresy s nejvyšší nezaměstnaností se potýkají s podobnými problémy spojenými s restrukturalizací a uzavíráním menších podniků s textilní a strojírenskou výrobou. Podobná situace je i v zemědělské výrobě. Pro okres Jičín je navíc typická velmi rozdrobená sídelní struktura s velkým počtem rozptýlených malých obcí, v okrese Trutnov je zase hůře dostupný podhorský a horský terén. Do těchto lokalit se jen výjimečně soustřeďují větší výrobní jednotky nebo průmyslové zóny s novými pracovními příležitostmi.